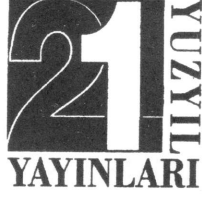

OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN KURULUŞU

HERBERT ADAMS GIBBONS

YAYINLAMA
EVİ

21. Yüzyıl Yayınları : 4

Tarih Serisi : 1

Hanımelı Sk. No: 19/20 Sıhhiye-06430 ANKARA
Tel: 231 68 58 - 231 08 72 • Faks: 231 68 58
E.mail: yuzyil@ada.net.tr.

Bu eserin yayın hakları 21. YÜZYIL LTD.ŞTİ.'ne aittir.
Tümü ya da bir kısmı aynen alınamaz ve herhangi bir yöntemle çoğaltılamaz.
© : Her hakkı mahfuzdur.

Herbert Adams Gibbons, Ph.d
The Foundation of the Ottoman Empire
A History of The Osmanlıs up to The death of Bayezid I.
(1300 - 1403)

Mütercim : Ragıp Hulusi (Özdem)
Osmanlıca İlk Baskı:
Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu
Devlet Matbaası, 1928. İstanbul

Yayıma Hazırlayan : Mustafa Everdi
Yayım Danışmanı : Doç.Dr. Ali Birinci
Osmanlıca'dan aktaran: Hüseyin Dağ
İngilizce çeviri : Bülent Arı
Tashih : Elif Tezkan-Şahver Everdi
Kapak : Kerim Erdoğan
Dizgi : ÖzenPc • Emin Elibol • 0.312.230 34 23
Baskı : Kozan Ofset Mat. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Tel: (0.312) 341 14 27 -Fax: 341 28 60

1. Baskı :Ankara, Eylül • 1998

ISBN 975-94730-1-1

SUNUŞ

21. Yüzyıl Yayınları hukuk kitapları yanında kaliteli eserler sözkonusu olduğunda tarih, kültür ve çağdaş Türk düşüncesine ait eserler de yayınlamaktadır. Herbert Adams Gibbons'un **Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu** bunlardan biridir. Herbert Adams Gibbons 1900'lü yılların başlarında Türkiye'de bulunmuştur. Türkiye'de –özellikle İstanbul'da-bulunan her yabancıda olduğu gibi Osmanlı İmparatorluğu tarihi ve Osmanlıların menşei üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu ilgi ve araştırma elinizdeki eserin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Yalçın Küçük herkesin ortak kanaatini yazılı olarak açıklarken 'tarihçilerimiz arasında en önemlilerinin Ahmet Cevdet Paşa, Fuad Köprülü ve Halil İnalcık' olduklarını söyler. Ancak bütün tarihçiler gibi bunlar 'Edward Gibbon'un nitelemesi ile "galip hizbin esirleri Türk tarihçileri"dir. Tarihçilerin galip tarafı hoşnut edecek bir tarih yazma eğilimi içinde olmaları gerçeğin bütün yönleriyle ortaya çıkmasını mümkün kılmamaktadır.

Herbert Adams Gibbons'un "**The Foundation of The Ottoman Empire-a history of the Osmanlis up to the Death of Bayezid I (1300-1403)**" başlığı ile 1916 yılında İngiltere'de yayınlanan eseri; 1928 yılında Ragıp Hulusi tarafından tercüme edilerek **Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu** adıyla Osmanlıca yayınlanmıştır. Bu tercümenin şanssızlığı, aynı yıl 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun'la Latin alfabesine geçmemiz olmuştur. Tercüme, ana metin, A ve B lahikalarından müteşekkildi. Yayına esas olarak bu metin alınmıştır. İngilizce metinle karşılaştırmalı olarak dilimize aktarılarak kronoloji (takvimi cedveller) ve kitabiyat İngilizce'den tercüme edilmiş ve indeks eklenmiştir. Sadeleştirme yapılmamış, mütercimim Türkçesi muhafaza edilmiştir.

Herbert Adams Gibbons, ABD'li gazeteci (Annapolis-Maryland 1880-1934) olup 1908-1918 yıllarında Newyork Herald Tribune'nin İstanbul'da ve Fransa'da yakındığı muhabirliğini yapmıştır. 1919-1921 yıllarında Century Magazine, 1922 yılında Chiristian Monitor dergileri muhabiri ve yazı kurulu üyesidir. 1914'te *The New Map Of Europe*, 1923 yılında, *Europe Since 1918-1923*, 1934 yılında *Contemporay World History (Çağdaş Dünya Tarihi)* yayınlanan başlıca eserleridir. Gazeteci-Tarihçi Herbert Adams Gibbons'un en önemli ve etrafında tartışmalar doğuran eseri **Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu**'dur.

Halil İnalçık, Osman Gazi'nin adını Atman olarak verir. Buna mukabil bu ismi ve Atman'ı parantez içinde (Osman) olarak vermek dışında bir açıklaması yoktur. (Halil İnalçık, *Osman Ghazi's Siege of Nicaea and the Battle of Bapheus* zikredilen yer ve tercüme, *Osman Gazi ve Dönemi, -sempozyum sonuç bildirileri-*, Bursa 1996, sayfa 13) İnalçık'ın adeta, ABD'de yaptığı tarihçiliği Türkiye'den esirgeyen bir hali vardır. Kitap ve makalelerinin tercümesi ile ancak farklı görüşlerinin ipuçlarını görebiliriz.

Türkiye'de sanıldığından daha çok tarihe yönelik tabular ve ön yargılar ile tarihçiler üzerinde baskı vardır. Bu nedenle genel kabul bulan yargılar ve tabular tartışılmaz. Konunun uzmanı olan tarihçiler de bu tartışmalardan çekindikleri için tarih genel kabulleri ve ön yargıları besleyen bir belge derlemeciliğine dönüşmüştür. Mevcut belgelerden yeni yorumlar ve günümüze açıklık getiren yaklaşımlar görülmez. Bu alan sanki siyasetçilere terkedilmiştir. Bu nedenle de meslekten tarihçi olmayanların tarihe ilgisi çoğalırken buna karşılık akademik tarihçilere ve eserlerine verilen önem azalmaktadır. Gibbons, fanatik bir hristiyan olarak, Osmanlılar yerine Sırplar'ın –daha çok Stephan Dushan'ın– ve Boucicaut'un Doğu Roma İmparatorluğu mirasını tevarüs edebilme ihtimaline karşı bunun gerçekleşmemesine ve Osmanlıların Bizans İmparatorluğuna tevarüs etmiş olmalarına hayıflanır. Bu yaklaşımı kitap ve kitaptaki tezlerde belirleyici olmuş ama gerçeklerden uzaklaşmasına ve belge olmadan ve kaynak bulmadan fikir serdetmesine neden olmamıştır. Bilimsel temelde tarih yazımının daha 1916 yılında örneğini vermiştir. Yayınevi olarak bütün görüşlerini benimsediğimiz söylenemez. Prof. Dr. Fuad Köprülü'nün Herbert Adams Gibbons'un tezlerine karşı cevaplarının önemli noktaları ve buna ilişkin kitabiyat kitabın sonuna eklenmiştir.

Fuad Köprülü'nün Fransa'da verdiği konferanslardan oluşan makaleleri “Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu” başlığı ile Türk Tarih Kurumu tarafından yayınlanmıştır. Yayınlanan bu reddiye Türk okuyucusuna ulaştığı halde reddiyeye esas alınan kitabın 70 yıldan fazla bir süredir yayınlanmamış olması önemli bir eksikliklerdir. Yayınevimiz bu eseri genel okuyucuların, tarihçilerin ve öğrencilerin istifadesine sunmaktan haklı bir gurur duymaktadır.

Osmanlıca metindeki şahıs ve coğrafi isimler İngilizce metin esas alınarak yayınıımızda yer almıştır. Örneğin Osmanlıca metinde Yuvannis, Yuhannis, Yuannis gibi okunan isimler John olarak; Mihail, Michael olarak ... yazılmıştır. Kronoloji ve kitabiyatla uyum içinde olması için bu usul tercih edilmiştir. Ayrıca İngilizce metinde Aegean olarak geçen Ege Denizi Osmanlıca metinde Akdeniz olarak geçmekte iken bu baskıda pa-

rantez içinde Ege olarak verildiği gibi bütün coğrafi adların orijinal metinde geçen şekli parantez içerisinde belirtilmiştir. Ayrıca orijinal ve Osmanlıca tercüme metinlerde bulunan haritaların elverişli olanları kitapta yer almıştır. Takip kolaylığı bakımında dipnotlara sıra numarası verilmiştir.

Osmanlıca'dan latin alfabesine aktarılan ve İngilizce'den tercüme ile bütünleştirilen eserde yanlışlık ve eksikliklerin bulunması mümkündür.

Tenkitler yayınevimize güç katacaktır. Eksiklik ve noksanlıkların yeni baskılarda giderileceğini bildirir ve bu yönde tenkitlerin yayınevimize ulaştırılmasını dileriz.

Mustafa Everdi

MÜELLİFİN İFADESİ

Osmanlı ülkesinde bilhassa İstanbul'da ve inhitatının en felaketli devrinde geçirdiğim dört sene beni bu imparatorluğun menşe'lerinin araştırmağa sevketti. Bu kitabı yazmama sebep de tetkikatımın neticesinde gerek yakın şarkın XX. asra aid mesailini tetkik etmek isteyenler ve gerek Avrupa'nın XIV. asırdaki halini tetebbu' etmek arzusunda bulunanlar için yeni bir nokta-ı nazar meydana geldiği zannında bulunmaklığımdır. Esasen maziyi tetkikden maksat hali anlamak ve istikbal için hazırlanmak değil midir?

Notlarımın bir çoğunda kusurlu olduğumu itiraf ederim. Kitab metninin büyük bir kısmı münakaşalı bir tarzdadır. Ve esasen mevzu da umumî karilerce o kadar az ma'lumdur ki salahiyettar bazı zevat ve menba'lara mütemadiyen – fakat herhalde can sıkmayacağını ümit ettiğim bir derecede– müracaat etmeksizin kendilerinin bir fikir edinebilmeleri pek güçtür.

İsimler hususunda şark lisancıları tarafından tenkidata düşar edilmem ihtimal ve tehlikesi pek büyüktür. Kendilerinin müsahelekarlıklarını dilerim. Bu hususta İngilizce mütekellim ilim müntesibleri arasında Türkçe ve Slavca isimlerin nakil tarzlarına dair kabul edilmiş bir mi'yar bulunmadığı keyfiyetini nazara alacaklarını ümit ederim. Eserimde mümkün olduğu kadar yakın şarkda ve İngilizce belli başlı luğat ve kamuslarda müsta'mel telaffuz şekillerini kabul ettim. Umumi isti'mal ta'yin edilemediği ahvalde de ekseriya tereddüde düştüm. Ve olabildiği gibi hareket ettim.

Müracat ettiğim menba' ve müelliflerin bahş ettikleri imkan derecesinde telaffuzlarda ittıradı muhafaza etmeye gayret ettim. Asıllarda ittırat mevcut olmadığı zaman muttarıt bir nakıl tarzını ta'kip etmek, bizzat hal ve fasl edemeyeceğim bazı müşkilâtı dai oluyordu. Muayyen bir sisteme malik bir filolog bile kıraat tarzları i'tibari ile menba'ların birbiri ile – hatta ekseriya olduğu gibi– kendi kendileriyle ihtilafta olduklarını görünce şaşırıp kalır. Filoloğ bu baktaki sistemini kelimenin melfuz şekli üzerine istinad ettirmeyi düşündüğü takdirde de buna muvaffak olamaz. Çünkü İstanbul'dan Kahire'ye kadar karadan bir seyahat icra edince yolunun müntehasına varmadan bu kelimenin namütenahi tünevvelerine rast gelir. Osman kelimesinin (dişli s ile) "Osman" ve (peltek s ile) Othman tarzındaki her iki telaffuz şeklinin de doğru olduğunu Türkiye'de

öğreneli pek çok zaman olmadı. Bunu bilmiş olmak ise İstanbul veya Konya'da olmaklığımıza tabidir. Halbuki payitahtın telaffuzunu kabul etmeye karar verince, size Konya'nın Türkiye'nin Tours'ı (kadim ve mübarek beldesi) olduğunu söylediler.

Lütüfkâr dostlarıma karşı minnettarlıklarım pek çoktur. Uzun zamanlar vakit ve dikkatlerini işgal ettiğim Biblioth que National memurlarının senelerce devam eden tahamm lperverlik ve cemilekarlıklarına karşı müteşekkir ve medyunum. Princeton İlahiyat Medresesinden Prof. John De Witt, Hartford İlahiyat Medresesinden Duncan B. Macdonald, Pennsylvania Dar lfununu'ndan P. Cheyney cenabları yazma halinde kitabın bazı kısımlarını okumuşlar, mühim ve kıymetli tavsiye ve irşadlarda bulunmuşlardır. Colombia Darülfunun'dan Prof. Talcott Williams ile Princeton Dar lfunundan R. M. Elroy cenabları ise kitabın tamamını gözden geçirmişler ve eserin arz ettiği nazariyenin münakaşa ve tenkidi için saatlar sarf etmekten çekinmemişlerdir.

Bilhassa kitabın telifi fikrinden başlayarak yazmanın matbaaya teslimine kadar, gerek taharriyat ve gerek telif sırasında fiili yardım ve teşvikatta bulunan ve teferruatın sıhhatini, tahkiyenin üslubunu temin için musırrane gayret eden zevcem ile cihanın şehirler melikesinin "Richelieu", "Servandoni" ve "Montparnasse" sokaklarındaki ikametgahlarımızda kendileri ile birlikte mesud seneler geçirdiğimiz tetkikat arkadaşlarım Alexander Souter ve Abardeen Dar lfunununda ulum-ı edebiye müderrisi Prof. Regius'a minnettar olduğumu arz eylerim.*

H.A.G.

Paris 1 Eylül 1915

Enstitü Müd iriyeti

MÜNDERİCAT

SUNUS	1-3
Müellifin İfadesi (Yazarın Önsözü)	5-6

Birinci Mebhas

Osman: Tarihte yeni bir ırk zuhur ediyor.....	10-44
--	-------

İkinci Mebhas

Orhan: Yeni bir millet teşekkül ediyor ve garb âlemiyle temasa geliyor	46-90
--	-------

Üçüncü Mebhas

Murad: Osmanlılar Avrupa'da bir imparatorluğun temellerini kuruyorlar	92-148
---	--------

Dördüncü Mebhas

Bayezid: Osmanlılar Bizans imparatorluğuna tevarüs ediyorlar.....	150-215
---	---------

Lahika: A

Osmanlıların menşei ve saltanatları hakkındaki anânevi yanlış telakkiler	217-230
---	---------

Lahika: B

XIV. asır zarfında Anadolu'daki emaretler	231-253
Müstakil hristiyan devletleri ve harici devletlere tabî arazi.....	254-256
Netice	257-293
Takvimî Cedveller	297-312
Kitabiyat.....	313-349
İndeks	351-360